

Regeringskansliet
Näringsdepartementet

Stockholm 2022-03-10

Förslag till nytt tillfälligt krisramverk för statligt stöd med anledning av kriget i Ukraina

Kommissionen har med anledning av kriget i Ukraina och de effekter som kriget får på ekonomi och företag i Europa tagit fram ett förslag till ett nytt tillfälligt krisramverk för statligt stöd. Medlemsstaterna konsulteras för närvarande gällande utformningen. Av den anledningen inkommer Svenskt Näringsliv med följande synpunkter.

Först och främst ska påpekas att Svenskt Näringsliv givetvis står bakom de sanktioner som införts. Sanktionerna och själva kriget och allt vad det leder till får samtidigt påtagliga konsekvenser för företag i EU. Den största ekonomiska effekten hittills kommer av kraftigt höjda priser på energi, bränslen och vissa råvaror och insatsvaror. Ökade energi- och bränslepriser fortplantar sig dessutom i hela ekonomin och leder till generella kostnadsökningar för uppvärmning, drift och transporter.

De breda och omfattande konsekvenserna möts bäst genom breda insatser i form av generella kostnadsminskande åtgärder. Sådana utgör typiskt sett inte statsstöd vilket kommissionen också konstaterar i sitt förslag. Det är därför rimligt att ett dylikt tidsbegränsat undantag hålls begränsat i sin omfattning, också med tanke på att det redan finns ett omfattande statsstödsregelverk som kan tillämpas. Samtidigt är det bra att kommissionen tydliggör vilka möjligheter medlemsstaterna har att bevilja stöd givet befintligt regelverk, samt specifikt hur man avser tillämpa artikel 107.3 b) i det här sammanhanget, som torde vara den artikel som är mest användbar och flexibel för det fall att åtgärder som utgör statsstöd behöver vidtas.

Sedvanliga principer för statsstöd gäller även här, nämligen att stödet måste vara lämpligt, nödvändigt och proportionerligt. Därutöver måste det säkerställas att stöden som införs på grund av sanktionerna eller krigets konsekvenser i övrigt inte underminerar den eftersökta effekten av sanktionerna. Stödåtgärder får inte beviljas till företag som är föremål för sanktioner från EU, och inte heller företag som ägs eller kontrolleras av juridiska eller fysiska personer som är föremål för sådana sanktioner, och/eller företag som kontrolleras av ryska juridiska personer. Detta är rimligt, men gör samtidigt att det blir än mer komplicerat och potentiellt administrativt kostsamt att genomföra stödåtgärder, vilket är ännu en anledning att försöka använda sig av generella åtgärder i första hand.

Kommissionen föreslår att tre typer av stöd inkluderas i ramverket, nämligen stöd i form av garantier, stöd i form av lån, samt stöd för att kompensera för ökade energikostnader på grund av exceptionellt höga gas och elpriser.

Stöd i form av garantier respektive lån föreslås utformas i stort på samma sätt som motsvarande stödregler som återfinns i det tillfälliga ramverket som införts med anledning av pandemin. Garantier eller lån som utfärdas senast 31 december 2022 täcks av ramverket. Lånesumman som kan garanteras/subventioneras kan, liksom i pandemiramverket, baseras på företagets genomsnittliga omsättning de senaste tre åren. I pandemiramverket gäller max 25 procent av omsättningen, här föreslås 10 procent. Ett ytterligare alternativ tillförs, och det är att lånesumman kan uppgå till 30 procent av energikostnaderna i stället.

En otydlighet gäller punkt 34 samt 37 a) där det stipuleras att lånegarantier eller subventionerade lån kan ges till företag som är "påverkade av den pågående krisen" (egen översättning). Det är inte tydligt vilka bevis som krävs för att uppfylla detta krav – det kan påverka möjligheten att t ex utforma stödordningar som inte bara träffar ett företag och därmed göra stödgivningen potentiellt mer effektiv. Detta också med tanke på möjligheten som ges i 34 d) iii) samt 37 e) iii) där mer generösa garantier/lån kan ges till företag som är aktiva i branscher som har blivit *särskilt* påverkade av direkta eller indirekta effekter av invasionen. Kommissionen kan behöva klargöra detta ytterligare.

Vad gäller stödet för att kompensera för högre energi- och gaspriser så föreslås utformningen vara i huvudsak enligt följande:

- Stöd kan ges i form av bidrag, skatteåtgärder, återbetalningsbara förskott, lån, garantier samt kapitaltillskott.
- Stöd ges inom ramen för en stödordning med fastställd budget. Stödordningar som riktas specifikt till vissa delar av ekonomin, t ex en viss bransch, behöver utformas utifrån objektiva och icke-diskriminerande kriterier.
- Stödberättigade kostnader är den ökade kostnaden för gas och elektricitet som skett efter krigsutbrottet. Stöd kan ges för konsumtion av gas och elektricitet under perioden 1 mars 2022 till 31 december 2022 som längst. Den månatliga kostnaden för el och gas under perioden måste överstiga, såsom föreslaget, 140 procent av den genomsnittliga motsvarande kostnaden under perioden 1 november 2021 till 31 januari 2022.
- Stödet per företag får inte överstiga, såsom föreslaget, 30 procent av ovan beskrivna stödberättigade kostnader. Ett tak på maximalt 2 miljoner Euro föreslås.
- Stödgivaren får, under vissa omständigheter, bevilja förskottsutbetalning av stödet, dvs. innan stödberättigade kostnader uppkommit, om det kan presenteras beräkningar som gör det möjligt, samt om en efterhandskontroll sker och eventuellt överskott av stöd återkrävs.

Utöver dessa villkor som ska gälla generellt så föreslår kommissionen att särskilda regler kan vara nödvändiga i vissa situationer:

- För elintensiv industri där köp av energiprodukter och elektricitet uppgår till 3 procent eller mer av produktionsvärdet, eller
- För företag som ådrar sig driftunderskott på grund av de ökade gas- och elkostnaderna.

I dessa situationer kan stödet höjas, så att stöd får ges upp till 50 procent av stödberättigade kostnader, med ett föreslaget tak på 25 miljoner Euro. Ytterligare ett tak för stödet föreslås också – stödet föreslås maximalt få uppgå till 80 procent av företagets driftunderskott.

Svenskt Näringsliv anser att kommissionens förslag att ta fram ett nytt, begränsat rättsligt instrument för att underlätta för medlemsstaterna att genomföra vissa nödvändiga stödåtgärder i krisen är en rimlig väg att gå givet nuvarande situation. Det leder till en tydligare och mer effektiv hantering av det behov som kan finnas hos medlemsstaterna att stödja vissa företag i krisen. Det är bra att detta sker i ett avgränsat instrument och att det inte sker genom att det tillfälliga ramverket med anledning av Covid-19 byggs ut.

Vad gäller utformningen och omfattningen är det bra att kommissionen fokuserar på ett fåtal, beprövade åtgärder, både för möjligheten att kunna få detta att träda i kraft i närtid, men också för att skapa förutsättningar för en enklare tillämpning. När det sedan gäller de nivåer som valts för t ex procentandel av stödberättigade kostnader och taknivåer så har Svenskt Näringsliv svårt att med kort varsel bedöma huruvida de föreslagna nivåerna är rimliga, och det finns av naturliga skäl ingen konsekvensanalys gjord som motiverar varför dessa nivåer har valts i utkastet. Valda nivåer framstår dock inte heller som uppenbart orimliga.

Kommissionen har uppmanat medlemsstaterna att fylla i ett formulär med ett antal frågor kopplat till utkastet till nytt ramverk. Svenskt Näringsliv har inte möjlighet att gå in på varje fråga, och tycker som sagt generellt att det är mer lämpligt att möta den nuvarande situationen med breda åtgärder, förslagsvis i form av skattesänkningar på energi/bränsle vilket kan underlätta för hela ekonomin, snarare än riktade stöd. I relation till fråga Q3 c-e om att öppna upp regelverket för fler råvaror och insatsvaror på det sätt som man gör för elektricitet och gas så vill Svenskt Näringsliv avråda från detta. Det kan leda till ett komplicerat regelverk där det blir svårt att avgränsa vilka råvaror/insatsvaror där det uppkommit sådan brist eller kostnadsökning, och där denna beror av kriget och/eller sanktionerna, så att det motiverar ett särskilt stöd. Sådant kan också påverka väldigt olika för olika medlemsstater. Som utgångspunkt bör därför inte regelverket byggas ut ytterligare än vad som nu föreslås.

Vid frågor på ovanstående, vänligen kontakta

Stefan Sagebro
Konkurrens och statsstöd
+46 8 553 43 101
stefan.sagebro@svensknaringsliv.se